

№ 8
1884

2292. A 2331.

Uus U B D - r a a m a t.

Pernus, 1877.

Trükitud ja müüa W. Worm'i juures.

STUD.
MUM. 4
1877.

23914

a b d e g
 h i j k l m
 n o p r s
 f st t u w — å ö ü

2.

ai	au	ae	aa	ea	ei
äi	äu	äe	iu	ia	io
ie	oa	oe	ou	oi	ui
ue	ua	üi	üa	öu	öi
üi	öe	ie	ao	öå	eü

3.

ab	de	be	ed	ib	di	bi	id	ba
da	ab	ad	bo	do	ob	od	bu	ub
ud	du	ga	ah	ag	ha	he	eh	ge
hi	eg	ih	ho	go	ob	og	uh	ug
aß	gu	hu	al	fa	el	la	le	eß

4.

fe il fi li if of ol fo lo
ul fu lu uf ma an am na en
me ne em ni mi in mi im no
om on mo um mu nu un ap ra
pa ar re pe er ep pi ri ip
ir ro po or ro ru pu ru up

5.

fa ur aš eš se ſi is oš fu
uš ta aw at wa te we et ew
wi it ti wi ow wo to ot wu
ut uw tu ab ad la ſa ſu üt
lä ol kü aš mä nü hä ah ag
kä lä tö al tü um om hō oh
lü üh ar wō ür rü hü üd lü

6.

ön pō üt üw nā ap rā ſō ol
nō mü mā am ja ob jā ji pā
ab bi ar mu an da mi na tā
na te da ei wa ta en ne ta
ju wi na ar ra ei lü ka et
ām lu ba eh ma ta tu le ta
ka oh ſa ja hu pā il ma tu

7.

aeg alw and ait ais alp auf
aur eit ehf efs eht end aam
aas arg arg org òun òis arw
ees òhf òrn ufs ùfs oht urb
und ees elf end umb uus erf
hal hai hòi ilm jah jòi jaf

8.

fas fui fùl fap ful fuf fon
fep fel fes foi lòi laf lòm
luf lai lip lap lin mal moſ
map mil mul miſ mai nar nap
nup nui nip nul náf nuſ not
nòm noh pap pat pai pil pui
pul piſ pim pam pan paſ pul

9.

puf pun pin pòr puſ pól pot
pup pop pen raf roſ ros rul
rop rip rot siſ sòn suf ſap
sul sup sai sop siſ tup tui
tài taf tuf tol tòl tòt toſ
ton tòn fan foſ fum pir pom
peſ mùl hop ren sel ſep tan

10.

tal	tâf	tâi	toŝ	tip	tif	taf
ton	tâp	tuf	tuf	tôl	waf	wil
wan	wof	wôm	wir	war	wai	pâf
tat	wat	wim	rûp	kût	pût	kâi
lat	lof	loŝ	wom	pau	rut	wal
hau	kau	lau	nâu	weu	tiu	piu

11.

ſea	wæa	rea	tea	mea	næe	wæe
ſæe	ſæe	loe	moe	poe	jõe	lõu
tau	wau	jæe	kæe	pæe	mau	mõu
nõu	pau	kau	ſau	ſeu	ſui	tua
ſõu	pea	hea	liu	kui	ſui	roa
poa	nua	kõu	jõu	reu	teu	ſõa
lõa	loa	tau	nâu	leo	ſoe	liu

12.

poi	lai	kai	kâu	pui	wui	nui
ſõi	tõi	jõi	lõi	hei	jâi	tui
kra	kro	pla	pli	tra	kle	tro
tru	tri	pro	kri	plo	pru	pri
wla	plu	bra	ſta	klo	kre	pra
kap	ſas	nae	riſ	lop	ſip	ſoa
tam	piſ	kor	puſ	kob	raſ	kâf

13.

arst	haaw	hind	hing	hirm	hulſ
hais	hånd	haud	hunt	hurt	halp
hoog	hool	hoop	hein	ſaks	ſarp
raim	rand	raſw	laaſt	lups	lehm
leht	ling	ſoks	ſurg	ſops	ſups

14.

harg	haal	hilp	ſolm	ſelm	ſord
ſeſt	ſilm	ſolm	tolſ	tund	torm
waſt	wend	noot	nòor	nops	nurſ
niit	wits	wòrſ	wòim	ſrap	ſurb
ſoſſ	muſt	mùts	muld	mulſ	mang

15.

nòrſ	nòel	nüüd	kuus	küüs	künd
kulw	ſalg	ſarm	tarſ	tuul	telſ
tiif	tint	tang	ſelg	rong	ronſ
roog	ritw	riiſt	ſaks	ſaab	ſaps
ſurm	ſulg	ſund	hòlg	nirſ	naps

16.

jalg	juut	jarg	juuſt	jooſ	juht
ſarg	ſulg	mold	nàrb	parſ	pant
piiſſ	pilſ	pilw	pind	pòlw	tufſ
tuhſ	tomp	tips	tops	wops	lops
ſoot	ſòrw	laps	laiſſ	lind	luſt

17.

wilt wolt waht wint want kirp
fits halw hand lont tont sant
torf toht tohf nirk wirf warf
wiil wiis wiin tiw riw fiin
temp teps fups raps nips nifs

18.

roöf fong song wang kang
fiuf piuf puif paif soif suif
farn fern fark fark fark fark
tofk porf marf marf fark fark
porn parn parm farn hirn forw

19.

fiis fiit fiil fiil liw fiin fool
foos tödd tool toop toos tuul
tuum fuul fuum puur suur kaal
kaas taar taat saar saan kaar
saar saal paal haal taal

20.

mees moon mets meel mööt käsf
foht förs fark film fild faun
sant saag wars walf waim waew
piip piir pafs pois part pais
told täht täis taim touf törw

21.

A	B	D	E	G	H
I	K	L	M	N	O
P	R	S	T	U	W

22.

Ar=mas ai=ta ar=wa an=na ae=ga a=lam
 a=fi a=bi wö=ta was=tu se=da tu=ba nae=ra
 ne=li na=ba ä=ra pa=ne pa=haks pal=ju
 pör=jas rää=gi il=ka tö=de sö=na Kaa=rel

23.

ä=ra nae=ra me=he ni=me Mih=kel pil=ka
 mit=te wa=na i=sa waa=ta et=te e=nam si=na
 üt=le vi=gus ön=ne too=ja pat=tu po=le tar=
 wis te=ha Ju=mal nuht=leb se=da wis=tist

24.

Hin=ge wae=wab pa=tu hä=da wiim=sel
 pää=wal tu=leb fo=hus lük=lab al=la pör=gu
 hau=da pii=nab hirm=sast si=nu hin=ge tu=le
 kii=red löö=wad ü=les möt=le o=ma wiim=se
 ot=sa pää=le

25.

Þöð-ra üm-ber pa-tust fi-na uu-e e-lu fis-se
as-tu fur-jus fee-lab tae-was faa-mast
ön-nis o-led ar-mu faa-mud Þs-sand
wö-tab tae-wa rii-fi il-mas i-me il-ka
i-dub jän-dab

26.

Ma-dam Ge-wa ah-ne a-si e-ma hä-bi
hä-da hai-ge hi-gi hi-mu i-hu ii-al is-te
in-gel i-lus ju-ba juh-tub Þü-ri jö-gi
jook-seb Kad-ri kä-gu ka-na kan-nel
kin-del

27.

Þoo-ja lah-fe lam-mas Þii-su lait-ma
kan-ge kael-ne hoo-ne hoo-pis hö-be eh-te
Ma-ri mai-jas mui-su wöt-ma mö-te
möl-gub mö-ni möt-leb mi-tu lei-sif li-ha
löu-na liit-ma li-be

28.

Soh-wi sü-da sel-ge su-la or-jus oh-wer
ö-li ö-lud öh-tu ör-nus Þein-hold ris-ti
ri-kas ri-su röö-mus ro-hi roo-jus rip-pub
ra-hu roh-fe Þrii-na Þii-tus te-ul tä-na
tor-mab

29.

Wil-lem wiit-ma ta-ga tu-ba wae-ne
wä-sind ta-lu o-ri toi-dus too-res uh-ke
ii-lem u-ni uu-lits umb-ne Ul-rih usk-ma
u-du wä-raw wä-hi wa-ras wö-tab wa-le
wa-ri wöö-ras wil-tu ja-lus kub-jas kän-gus
kim-pus joo-dif jul-ge jä-nes kal-ju kün-gas
kör-gus kal-lis koo-lis ki-be ko-dus lö-bus
lah-ke e-lu i-me

30.

Nee-du noo-rus närt-sib nä-gu pi-hu tu-li
tuk-sub mi-nut mei-le ait-ma la-se lap-sed
füü-a li-ha O-tu oot-ma And-res kü-bar
füü-nar rät-sep ris-ti röö-wel röö-kis si-ga
sin-gub si-le seit-se rät-hep Tür-gi sö-da
kää-rid kok-ku ju-la o-da war-ras wah-wa
te-gu arg-lif lu-gu ru-mal mö-te

31.

Ab-raam ri-kas aid-nik an-deks a-lus Ge-rif
e-sif e-dew tiid-ruk jook-seb jä-rel joo-dif
jul-ge ka-ru koo-bas sa-da sö-na sö-nik a-ni
hal-jas po-ri sü-gaw sö-sar sö-ber suu-rus
tuh-kur ma-gus kal-lis ter-wis ti-ge tiis-kus
tö-bi ti-na too-res tü-hi uh-kus nur-ja

32.

Ar=mas=tus a=bi=mees a=bi=kaas a=lus=tus
ai=ta=ma ar=was=te Ges=ti=maa e=da=si e=si=te
e=la=ma hin=ga=ma hoo=le=ga ha=ga=nad
hiil=ga=ma hul=ku=ma

33.

Jü=ri=kuu jul=ges=te jah=ti=ma jä=ne=sed
jä=re=le jook=se=ma kal=la=ma ka=da=kas
kan=na=tus re=ba=sed roh=kes=te Root=si=maa
rän=gas=te ro=hu=maa ru=tus=te

34.

Sak=sa=maa soo=la=ne so=pa=ne Taa=ni=maa
tol=mu=ne tu=ge=wus u=du=ne ü=hek=sa
un=ter=wits u=ni=ne wi=ha=ne wii=ru=lit
ön=ne=lit ön=ne=tus o=ha=kas

35.

Ku=re=saar ku=ning=riik ko=ha=ne La=pu=maa
la=gen=dik li=be=keel tä=nu=lit Taa=ni=el
tö=bi=ne e=la=jas e=le=want ek=si=tus ho=bu=ne
hi=mu=lit hom=mi=ku

36.

Sa=dul=sepp sa=la=lit soo=li=kas Tart=la=ne
ta=ku=ne to=ru=pill ui=la=kas u=si=nus ü=le=
wel kar=wa=ne kol=la=ne Rihn=la=ne ru=ma=
lus ru=si=kas rand=la=ne

37.

Mäl-ja-ne na-ru-kael nuus-ka-ma hoo-le-tu
hai-ka-la hap-ne-ma i-su-lif il-ma-lif i-hu-
lif laf-ku-ja lu-ge-ja lömp-si-ja o-ra-was
o-ha-kas o-le-mus

38.

Peet-ri-ke pee-ni-ke poi-si-ke pa-han-dus ka-
han-dus ar-mas-tus Mar-di-ke Maa-li-ke
nör-gas-tus ni-kas-tus nae-ra-tus wal-la-le
wi-ha-ne was-ta-ne

39.

Äm-ma-eit äm-ma-rif a-bi-mees kul-ler-kup
jaa-ni-lill fi-bu-wits pü-ha-pääw es-mas-
pääw tei-si-pääw kesk-nä-dal nel-ja-pääw
wii-es-pääw lau-pää-wa pü-hit-se i-lus-ti

40.

Mii-su-ja röö-wi-ja röh-ku-ja pa-lu-ja pa-
tu-ne pa-ha-ne pöö-ra-ne pil-ka-ja pä-ri-ja
a-su-ja i-ni-me hi-li-ne tu-li-ne tuu-le-ne
tä-ni-ne e-la-ma ef-si-ma e-si-te hai-gen-da
häs-fi-ta wä-fi-ta

41.

A-wal-dus il-mu-tus kim-ba-tus i-hal-dus
u-nis-tus fur-was-tus ar-wa-sin ai-ma-sin
wal-wa-sin ui-nu-sin tuk-ku-sin puh-ka-sin
pa-ran-dud kas-wa-tud ka-han-tud mä-les-
tud maa-li-tud küü-ri-tud kä-ra-ga wa-
lu-ga tü-li-ga

42.

ar-mas-tab hä-be-neb kum-mar-dab röö-
mus-tab mee-li-tab li-bi-seb pa-tu-sed pa-
ju-nad ko-ba-rad för-wit-sad o-ha-kad ka-
da-kad mi-ne-kul tu-le-kul sei-sa-kul mait-se-
taw le-pi-taw ka-ras-taw mi-ne-wif o-le-wif
tu-le-wif

43.

A-bi-e-lu ä-fi-li-ne ar-mu-ke-ne a-wi-ta-ma
e-la-mi-ne är-ka-mi-ne e-ba-usk-lif ek-si-ta-
ma en-ne-mi-ne e-hi-ta-ma ih-ka-mi-ne hä-
da-li-ne a-bi-li-ne

44.

Hä-da-li-ne ar-mu-li-ne hän-na-li-ne pu-de-
ne-ma fu-re-ta-ma ja-ga-mi-ne i-me-te-gu jö-
le-das-te fi-be-das-te kä-su-tund-ja e-le-wi-kul
el-las-te kaf-si-pi-di

45.

Kad-ri-ke-ne kur-jus-ta-ma ki-sen-da-ma köi-
ki-pi-di kan-na-ta-ma lau-la-ta-ma lu-nas-
ta-ma ü-hen-da-ma öi-gu-se-ga ön-ne-li-ne
nar-ri-ke-ne nel-ja-li-ne tu-li-ta-ja

46.

Wi-li-an-di wi-has-ta-ma wih-ka-mi-ne ji-ni-
lil-led sii-di-ja-bad röö-t-ja-ki-le u-nis-ta-ma
üm-ber-löö-ma jar-wi-li-ne ku-ris-ti-kud is-tu-
kil-le li-be-das-te i-su-li-ne

47.

Öh-ka-mi-ne ö-hu-ke-ne il-ma-li-ne pa-han-
da-ja mu-re-li-ne jam-si-mi-sed kor-ra-li-ne
hö-be-da-ne koi-du-pu-na pit-ken-da-ma e-lu-
li-ne ko-pu-ta-ja a-bi-li-ne

48.

Ma-ti-ke-ne mu-hu-li-ne nör-gu-ta-ma ko-da-
fond-ne ka-ru-li-ne kal-si-pi-di möt-le-mi-sed
kee-le-kand-ja köi-ki-pi-di kar-wu-pi-di kü-la-
li-ne o-le-mi-ne o-sa-li-ne

49.

Noo-da-li-sed no-ti-ke-ne ko-mis-ta-ma ka-du-
ma-ta kan-na-ta-ja mae-a-li-ne mü-ris-ta-ja
kee-ru-li-ne kan-nus-ta-ja Wi-bu-an-ne wil-
ta-ki-le i-lus-ta-ja a-ru-li-ne

50.

Til-lu-ke-ne ti-bu-ke-ne ti-pu-li-ne löu-gu-
ta-ja lo-bi-se-ja ku-pu-las-ja kar-wus-ta-ja
kö-dis-ta-ja pö-ru-ta-ma pai-nu-ta-ma ko-
ris-ta-ja e-la-mi-ne tü-li-ta-ja

51.

Ar-mas-ta-mi-ne el-li-ta-mi-ne pa-ran-da-
mi-ne ek-si-ta-mi-ne ö-pe-ta-mi-ne juu-rus-ta-
mi-ne u-nis-ta-mi-ne wi-has-ta-mi-ne ä-par-
dar-mi-ne hä-wi-ta-mi-ne

52.

Söb-rus-ta-mi-ne le-pi-ta-mi-ne lu-nas-ta-
mi-ne ö-hu-ta-mi-ne pit-ken-da-mi-ne lö-pe-
ta-mi-ne mü-ris-ta-mi-ne jah-ker-da-mi-ne
ön-nis-ta-mi-ne wan-nu-ta-mi-ne

53.

Hi-gis-ta-mi-ne kui-wa-ta-mi-ne e-den-da-mi-
sed eh-ma-ta-mi-sed ta-li-ta-mi-sed su-la-ta-
mi-sed si-li-ta-mi-sed pu-rus-ta-mi-sed pa-ran-
dus-te-ga ka-ras-tus-te-ga

54.

Stae-ra-ta-mi-ne nu-ri-se-mi-ne tü-lit-se-mi-ne
kur-was-ta-mi-ne röö-mus-tami-ne pü-her-da-
mi-ne wa-he-ta-mi-ne la-hu-ta-mi-ne ü-len-
da-mi-ne a-lan-da-mi-ne

55.

Kuule sõna, õpi hooljast, waata ette, ära
laiskle, arwa järel, pane juure, wõta
maha, jaga ära, pühi puhaks, üttele järel,
pane tähel, wõta ette, ära tantsi, tule
siia, wea finni, wõta lahti, lütkka üles,
pane risti, seu jõlmi, ära naera, räägi
tött, ole karmas, tee ruttu.

56.

Sumal aitab, tere lõunat, wõta kätte, ära
pilka, ära riidle, seisja rahu, süda waewab,
pole õige, elu mure, armu õli, hinga
rahus, armas söber, mõtle täna, mis sul
wiga? ära kardada, puhast süda, rõõmus elu,
kurbdus kaub, tule tupp, ära oota, ole
julge, waata järel, wõta õppust.

57.

Päike tõuseb, udu waub, ilm on selge, rohi
kaswab, ilus oder, laiad lehed, westi jooseb,
tuli põleb, lumi sulab, linnud laulwad,
surma tund, näed seda, mis sa ütled? õige
elu, paras küli, wõta wastu, ära põlga, näri
kattki, soola sisse, pane suitsu, wõta heaks.

58.

Ärka üles, pane walmis, mine tööle, õpi
hooljast, ära hulgu, tõtta ruttu, päike tõu-
seb, mis sa ootad? Võta kätte, hakka pääle,
'pole wiga, läheb korda, katju proowi, kerge
asi, kui sa tahad, mis sa nutad? ole rõõmus,
linnud laul'wad, süda tujukub, ilm on selge,
kaste hiilgab, kagu kufub.

59.

Ära salga, näita wälja, kibe walu, wõta
rohthu, terwis tuleb, maga rahus, anna tänu,
magus uni, ihu wäsin'd, raske orjus. Heina
tegu, wõta loogu, wilja lõikus, pane napra,
rehe pekjud, raske wili, maksab raha, ilus
lina, osta joola, küta ahju, keeda toitu, pane
laual, täida kõhtu.

60.

Mine metsa, wõta firwes, pane pihta, wea
wälja, ladu sülda, mööda ära, lase seista.
Sõda lahti, püssid pauk'wad, weri jooseb, elu
löpeb, surm ju tuleb, õhtu jõuab, pääw wee-
reb, pime ööse, tähed paistwad, ööpikk laulab,
töömees hingab, ingel walwab, waike rahu,

puhas süda, hinge õnneus, taewa riikis, rõõmus elu.

61.

Ma käin puhtaste, ma õpin hoolega, ma panen tähele, ma mõtlen järele, ma ruttan kiireste, ma laulan selgeste, ma ütlen ülesse, ma panen paigale, ma seisain ilusti, ma loen kärmeste, ma räägin julgeste, ma küsin viete, ma tahan tõeste, ma näen lahkeste, ma hüüan kõwaste, ma luban kindlaste.

62.

Sa räägid targaste, ta paneb tähele, ja hoiab tagasi, ta lükkab edasi, ja laulab ilusti, ta kuulab waguasi, ja naerad lahkeste, ta nutab härdaste, ja astud kõwaste, ta sammub taseaste, ja räägid waljuste, ta mõtleb salaja, ja tantšid teistega, ta istub üksine, ja lähed wäljale, ta läheb kiriku, ja tuled vastu t'al, ta pöörab kõrwa s'ult.

63.

Ma ruttan nobedaste, ja räägid libedaste, ta laulab lõbusaste, pääw paistab palawaste, ma niidan kärmeste, ja künnad libedaste, ta riihub wiledaste, pill hüüab heledaste. M'ul

tuleb kurwastust, sul 'pole armastust, ta tun-
neb haigendust; ei ole hingamist, ei rahu
kusagilt! Oh seda kadedust, mis tuleb süda-
mest! Ei pääse patudest!

64.

Ära naera mitte teisi, võib tulla kord, et
teised jälle sind naeravad; aga auustad sina
teisi, siis auustavad nemad sind ka. — Kui
sa teist wiletsuses näed, ära tee siis tema
süüdest mitte enam juttu, ega rõõmusta tema
õnnetuse üle. Sest sina ei tea mitte, kes sinu
järele walwab; sest Jumal wihkab paha sü-
dant, ja siis ei heida ükski armu sinu pääle.
— Ei kawal ega ülekohtune kohtumõistjaks
ei kõlba, kui wihamehed isi targad leppima
on, siis ei wõi ükski nende riust kasu saada,
kes seda lootsiwad.

65.

Tark nõuu töö juures, teeb waewa kergemaks;
sellepärast näeb laisk ikka suuremat waewa.
Aga kes järele mõtleb ja nõuu peab, see
saab korda. Sipi siis juba noorelt tähele pa-
nema, selle läbi kergitad ja oma tulewa elu
waewa. — Üks õnnetu leiab ikka teist, kes
weel suurema õnnetuse sees on. Sellepärast,

waene! ära waata mitte wööriti nende pääle, kes sinust suuremad ja rikkamad, waid pane ka neid tähele, kes sinust waesemad on. Ja ehk wöib kõige rikkama ja uhkema maeas mitu muret olla, kellest sinu must suitsune tuba ühtegi ei tea.

66.

Õpi kõik Jumala annet äratundma, ja ära pea mitte palju näust lugu, kui terwis aga käes. Sest terwis ja palehigi hoiab ja toidab meid. Juba mõnigi priske inimene on langenud, et ta üksi oma ilu ja nõuu pääle lootust pani. Jlu kaub kui lillekene, aga hää kombe ei närtsi elades. — Üks tark ja tasane meel on parem, kui palju raha. — Hää sõna sööb wööra wäe. — Ära põlga wähemid, sest nemad wöiwad sind ehk ka wahest hädast aidata.

67.

Üks kade ja kõwa inimene on oma ligimese wastu, nenda kui hunt talle wastu, kes aga wale ja ülekohtu läbi oma kasu ja teiste kahju püüab. Kui wale enam ei möödu, siis teeb ta wägise kurja, kui jõuab. See on juba maailma wiis, et waga palju peab kau-

natama; sest, kui hunt tahab, on tall ikka süüalune. Kellel' vägi, sellel' võimus; kellel' kulkur, sellel' õigus, — aga suur Rättemaksja näeb kõik ja saab ükskord igaihele tema tööd mööda kohut mõistma.

68.

Mõndagi sünnib maailmas, kellest meie mitte õiget aru ei saa, mikspärast Jumal seda mitte ei keela. Aga Jumal on sellegi pärast õige, ja meie peame apostli Paulus'ega ütleva: „Oh seda Jumala rikkuse, tarkuse ja tundmise sügavust! Kuis äraarvamata on Tema kohtumõistmised, ja äramõistmata Tema viisid! sest, kes on Issanda meelt tunnud? — Kui ja siis küll salaja kurja teed, kaval küll olles, seda varjul pidamas, hiiski leiab sind See, kes ometige kõik näeb. Seepärast ei tunne ka kurjategija ilmaški rahu, vaid tema süda on ikka täis hirmu ja kartust.

69.

Kes kaua tahab elada, see hoidku ennast wiina eest ja ärgu suitsetagu tubakast. Sest need kaks asja rikuvad inimese terwist. Ja, paragu Jumal! on ka nende läbi kahju kül-

lalt maailma pääl süündinud: kui mitud joodid teisi on tapnud, ja kui mitu küla ja linna on piibu läbi tuha unikuks saanud! Aga nenda, kuidas Jumal mõistliku inimese läbi kõik hääks käänab, on ka viin ja tubakas jälle hää, sest, kes seda mitte liiaste ei pruugi, sellele on see rohuks ja elu kindlustuks. Siis on see jälle tõsi, et waga ja mõistlik ikka elab, rumal ja wastane ikka kimpus on.

70.

Tõeste, meie elamine siin ilmas ei ole muud ühtige, kui üks unenäitmine, kelle läbi meie oma elu ärafulutame. Kus on need elatud pääwad? Need on nenda läinud, et n'ad meie meeleski enam ei ole. Palju oliwad neist hääd, palju ka kurjad, ja sellegi pärast ei mäleta meie neid. Annaks Jumal, et meie need pääwad, mis weel ees on, nenda lõpetame, et meil neist ometige rõõmu loota on! Sest, mis jina ka siin oma tegudest oled unustanud, tuleb teises ilmas kõik jälle sinu meele, — sinu rõõmuks ehk waewaks, sedamööda, kuidas ja siin maa pääl oled elanud.

Jeefuse palwe.

Meie Jsa, kes Sa oled taewas! Pühitsetud jaagu Sinu nimi. Tulgu meile Sinu riik. Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nenda ka maa pääl. Meie igapääwast leiba anna meile tänapääw. Anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglaistele. Ära saada meid mitte kiusatuse jisse. Waid päästa meid kurjast ära. Sest Sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste! Amen!

Jumala kümme käsku.

1. Mina olen Jssand, sinu Jumal. S'ul ei pea teisi Jumalaid olema minu kõrwas.
2. Sina ei pea mitte Jumala oma Jssanda nime ilma asjata suhu wõtma; sest Jssand ei jäta teda nuhtlemata, kes Tema nime kurjaste pruugib.
3. Sina pead pühapääwa pühitsima.
4. Sina pead oma isa ja ema auustama, et sinu käsi häästi käib ja sina kaua elad maa pääl.

5. Sina ei pea mitte tapma.
6. Sina ei pea mitte abielu ärarikkuma.
7. Sina ei pea mitte warastama.
8. Sina ei pea mitte ülekohtut tunnistama oma ligimese wastu.
9. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.
10. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmartajat, weiksid, ega muud, mis tema päralt on.

Seft mina Issand, sinu Jumal, olen üks püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik neile, kes mind wihkawad. Aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik.

Sina pead Issandat oma Jumalat armastama kõigest südamest, kõigest hingest, meelest ja wäest, üle kõige kallima ja armsama asjade maa pääl ja taewas, ja oma ligimest, kui isiennast. Need kats on kõige ülemad käsusõna.

Sommiku palwe.

Sa oled mind sell' öösel armulikult hoidnud, oh Issand! walgusta mu südant ja mõistust, ja tee lahti mu uuled, et ma S'ule laulaks, Sind kiidaks ja tänaks. Ole sell' pääwal oma armuga minu juures ja õnnista minu ettevõtmiisi. Amen.

Palwe enne söömist.

Oh armas Õnnistegija! õnnista minu leiwawõtmist, mis Sa isi armust mulle oled jaganud, Sinu auuks ja minu ihu rammuks! Amen.

Palwe pärast söömist.

Tänu S'ule, kallis helde Issand! kes Sa mind jälle oled söötnud ja jootnud. Sinu nimi olgu kiidetud igaweste! Amen.

Shtu palwe.

Kiidetud ja tänatud olgu Su püha nimi, helde Issand! Sinu armuliku kaitsmise eest. Anna minu patud andeks, mis ma sell' pääwal teinud olen, kaitse ja hoia öösel mind, kui ma magan, et kuri waenlane m'ule ühtige kahju ei wõi teha. Amen.

Wõõra tähede seletus.

- C, c, tse,** kui **ä, e, i** tema järele tuleb, nii kui: Ceder, Cäcilie, Cilicia, aga siis kui pehme **k,** kui **a, o, u** ja **ü** tema järele tuleb, nii kui: Carl, Constantin, Claudius, Cornelius, Cuba, Cürrie, Circus, (tsirkus).
- Ch, ch, tse=ha,** n'agu kõwa **h,** ehk **hh,** nii kui: Erich, Albrecht, Leberecht; hakatuses ka kui **k,** nii kui: Christian, Chaldea, Christlieb, Christine.
- F, f, ehw,** n'agu kõwa **w,** nii kui: Florentin, Florian, Ferdinand, Flora, Friedrich, Freimund.
- Q, q, fu,** n'agu **fw,** nii kui: Quinta (ütle Kwinta) Quarta, Quintus, Quer, Quellenstein.
- B, v, fou,** n'agu kõwa **w,** nii kui: Valentin, Victor, Vincentius (ütle: Bintsentsius). Veronica.
- X, x, ifs,** n'agu **ks,** nii kui: Xaver, Alexander, Xenie, Xerxes, Felix, Sextus.
- Y, y, üpsilon,** n'agu **j,** nii kui: New-York (ütle: Nju=Joorf). Yacht, aga siis

kui i, kui Hsop (ütle: Hsop), Cyril-
lus, Fanny, Cylinder, Milly.

3, 3, **tset**, n'agu **tst**, nii kui: Zion, Zaa-
zarus, Zoe, Zenobie, Zacharias, Ze-
bedäus, Zeitung.

Ladina keele kirjatahed.

a b c ch d e f g h i

a b c ch d e f g h i

j k l m n o p q r s

i f l m n o p q r s

t u v w x y z ä ö ü

t u v w x y z ä ö ü

A B C D E F G H I

U B C D E F G H I

J K L M N O P Q R

S R Q M N O P Q R

S T U V W X Y Z

S T U B W X Y Z

Tee mis õigus on ja ära kardada kedagi. Söö mis küps, räägi mis tösi. Kes ei taha tööd teha, ei pea ka sööma. Teenitud leib teeb punased paled. Ära tee ülekohut, et su südame tunnistus sind ei waewa. Mis sa tahad, et teised s'ule peawad tegema, seda tee neile ka. Ole seega rahul, mis s'ul on.

Ülekohus ei seisa kottis. Aeg annab hääd nõuu. Parem karta, kui kahetseda. Walel on lühikesed jalad. Ei küsija suu pääle lööda, aga wõtja käe pääle lüüakse. Isienese kiitus haiseb. Häda õpetab palwet tegema. Täna minule, homme sinule. Uhkus luleb enne lange-mist. Ahnus lükkab auku. Õigus kestab igaweste. Tuleb aeg, tuleb nõuu. Mida suurem käda, seda liigem Jumal. Noorelt waletab, wanalt warastab. Eksitus on inimlik. Pea oma aega kalliks. Õppimine

teeb targaks. Igaüks on oma õnne sepp. Parema auuga surra, kui häbiga elada. Kes teisele auku kaewab, langeb isi sisse.

Kes siis weel arwab aega olewat patust pöördä, kui surm suu ääres on, see petub isiennast. Ei ole siis enam aega, sest walu ja haigus ei anna mahti, süüd tunda ega neid kahetseda. Seepärast muretse aegsaste, kui sa weel terve oled ja s'ul terve meel pääs on, et sa wöid surma wastu ennast valmistada, — Kui sa oled kurja teinud ja nuhtlust teeninud, siis tunne ja kahetse seda. Sest kes omad patud ja kurjad wiisid kahetseb, see leiab ikka enneminne armu, kui see, kes kangkaelne, omad pahad wiisid salgab ja seega weel suuremat süüdi enese pääle tömmab.

Kirjutuse tähed.

a b c ch d e f g h i j

a b c ch d e f g h i i

k l m n o p q r s t u

t l m n o p q r s t u

v w x y x ä ö ü

v w x y z ä ö ü

A B C D E F

A B C D E F

G H I K L M

G H I K L M

N O P Q R S

N O P Q R S

T U V W X Y Z

T U V W X Y Z

Rahu kosutab, waen kautab.
 Inime mötteleb, Jumal juha-
 tab. Ulekohtune wara ei kosu.
 Laen teeb mured. Kahju läbi
 saab inime targemaks.

Rooma ja Araabia numrid.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.		
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
XIX.	XX.	XXI.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.		
19.	20.	21.	30.	40.	50.	60.	70.		
LXXX.	XC.	C.	CI.	CC.	CCC.	CD.	D.		
80.	90.	100.	101.	200.	300.	400.	500.		
DC.	DCC.	DCCC.	CM.	M.	—	—	—		
600.	700.	800.	900.	1000.	5000.	10,000.			
CCCIOOO.			MM.	MDCCLXXVII.					
100,000.			1,000,000.	1877.					

üfs ford üfs.

2 ford	1 on	2	5 ford	5 on	25
2 —	2 —	4	5 —	6 —	30
2 —	3 —	6	5 —	7 —	35
2 —	4 —	8	5 —	8 —	40
2 —	5 —	10	5 —	9 —	45
2 —	6 —	12	5 —	10 —	50
2 —	7 —	14	<hr/>		
2 —	8 —	16	6 ford	6 on	36
2 —	9 —	18	6 —	7 —	42
2 —	10 —	20	6 —	8 —	48
<hr/>			6 —	9 —	54
3 ford	3 on	9	6 —	10 —	60
3 —	4 —	12	<hr/>		
3 —	5 —	15	7 ford	7 on	49
3 —	6 —	18	7 —	8 —	56
3 —	7 —	21	7 —	9 —	63
3 —	8 —	24	7 —	10 —	70
3 —	9 —	27	<hr/>		
3 —	10 —	30	8 ford	8 on	64
<hr/>			8 —	9 —	72
4 ford	4 on	16	8 —	10 —	80
4 —	5 —	20	<hr/>		
4 —	6 —	24	9 ford	9 on	81
4 —	7 —	28	9 —	10 —	90
4 —	8 —	32	<hr/>		
4 —	9 —	36	10 ford	10 on	100
4 —	10 —	40	10 —	100 —	1000

